

Deute històric, problema candent

EL TEMPS

Entre 2002 i 2009 el País Valencià va ingressar 1.000 milions d'euros menys que la mitjana de les comunitats autònomes.

“Ésser cornut i pagar el deute”. Si hi ha una expressió que s’ajusta a la situació que actualment viu el País Valencià, segurament aquesta sobre els cornuts i el deute seria una de les més adequades. La insuficiència de recursos procedent del sistema de finançament autonòmic, afegida ara a la inclemència de la crisi econòmica, ofeguen una València que s’ha vist obligada a fiar la seua supervivència als salvavides que, en forma de Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA), li ha llançat Madrid. Mancada de recursos per un sistema de repartiment que l’ha perjudicat històricament, València ha hagut de recórrer a l’assistència urgent de Madrid. L’ajuda –el 2012, d’uns 11.000 milions d’euros–, però, no és gratuïta. Encara amb l’aigua al coll, la Generalitat haurà de retornar allò que li han prestat a partir de finals de 2014. Només pel FLA i el pla de proveïdors, s’hauran de pagar 500 milions d’euros en interessos. El tema no és minso. “Hi ha en joc la viabilitat financera de la Generalitat”, adverteix Julián López,

La delicada situació financera de la Generalitat Valenciana ha obert el debat a propòsit de la necessitat de reclamar el deute històric. Enmig del debat sobre la reforma del sistema de finançament, cada volta més veus aposten per reclamar al menys els 11.000 milions d’euros que el País Valencià ha deixat d’ingressar des de 2002. És, diuen, l’única manera d’assegurar la viabilitat econòmica de la Generalitat. El govern Fabra, però, s’hi desentén.

diputat i vice-secretari de política econòmica del PSPV.

En aquest estat de coses, i mentre a Madrid pren embranzida el debat a propòsit de la reforma del sistema de finançament, algunes veus a València demanen anar una mica més enllà. Fins ara, la Generalitat Valenciana ha mono-

politizat el seu discurs amb la necessitat de revisar un sistema de repartiment autonòmic que, de fa 25 anys, perjudica els valencians i les valencianes. Tanmateix, tant des de l’àmbit acadèmic com polític cada volta són més els qui demanen obrir també el debat sobre el deute històric. És a dir, el debat sobre

si és arribat el moment de reclamar els diners que el País Valencià, any rere any, ha deixat d'ingressar del sistema de repartiment autonòmic, amb el consegüent escanyament dels comptes públics actual. D'aquesta manera, diuen els partidaris d'aquesta opció, es podria fer taula rasa i començar des de zero.

Per a arribar a aquest plantejament, però, ha fet falta molt de temps. Fins fa dos anys, les qüestions relacionades amb l'espòli fiscal i el deute històric dels valencians eren patrimoni de partits minoritaris nacionalistes que maldaven perquè les seues reivindicacions foren escoltades. Tanmateix, la virulència de la crisi econòmica i l'ofec dels comptes públics han provocat que aquesta problemàtica és col·loque en primera línia de l'agenda política. La qüestió ha agafat una especial embranzida des que la primavera de l'any passat l'Associació Valenciana d'Empresaris (AVE) encomanara a un grup d'experts de l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE) un informe sobre la qüestió. El document demostra des del rigor tècnic que el País Valencià ha estat el territori més perjudicat de l'estat pels successius sistemes de finançament. Es tracta de l'únic territori que, tot i tenir una renda *per capita* inferior en un 11% a la mitjana, aporta més diners que no en rep de Madrid. Segons l'informe de l'IVIE, el País Valencià rep un 10% menys de fons *per capita* des de fa 25 anys. "Aquesta és la principal raó que el dèficit i l'endeutament valencians siguin més grans, i no, com molts suposen, un nivell de despesa més elevat", apunta l'IVIE, qui atribueix només l'11,8% del deute total als anomenats grans projectes i esdeveniments. Així les coses, només entre 2002 i 2009 (període de vigència de l'anomenat "model Zaplana") el País Valencià va deixar d'ingressar anualment 1.000 milions d'euros, una xifra que augmenta fins als 11.000 milions si hi sumem els tres últims anys.

Sempiternament molls. Així les coses, cada volta són més les veus que, a més de la revisió del model de finançament, reclamen que l'estat ingresse al País Valencià almenys el deute que s'ha acumulat a partir de 2002 (any a partir del qual totes les comunitats tenen transferits els serveis educatius i

sanitaris). "Cal que el govern valencià pose aquest problema damunt la taula, independentment que això incomode Madrid", opina Vicent Soler, degà de la Facultat d'Economia de la Universitat de València. Els partits de l'oposició han introduït la qüestió en el debat públic amb més o menys insistència. Tant el PSPV-PSOE com Compromís i Esquerra Unida són partidaris de reclamar a Madrid el deute històric.

Tanmateix, el govern d'Alberto Fabra sembla reticent a fer aquest pas endavant. Tot i que algunes personalitats del seu partit –com ara el president de les Corts, Juan Cotino– ho han reclamat, la postura oficial de l'executiu valencià és que cal centrar-se en el que és més immediat, és a dir, en la reforma del sistema de finançament. Per a Eusebio Monzó, secretari autonòmic d'Hisenda i pressupostos, "en un context de dèficit pressupostari, és poc realista pensar que el govern estarà disposat a retornar-nos el deute històric". Per això, Monzó creu que el govern valencià ha d'explorar alternatives com ara "flexibilitzar el dèficit amb criteris objectius, de forma que es pugua compensar a aquells que estem mal finançats".

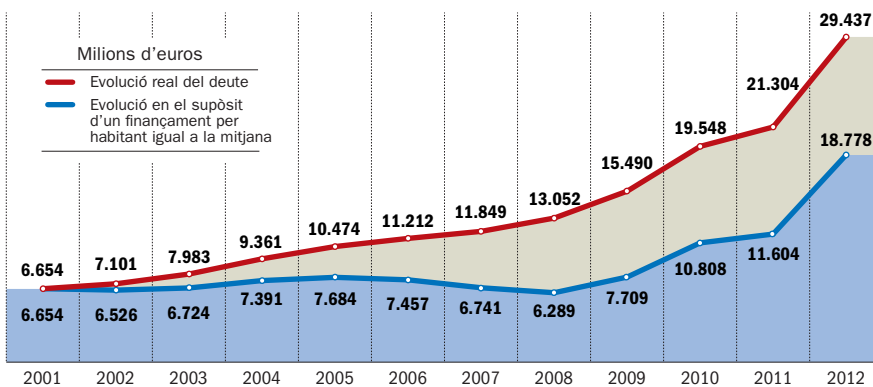
Per a Vicent Soler, degà de la Facultat d'Economia, el del deute històric és un problema tècnic, però "sobretot polític", que reobri el debat a propòsit de la invisibilitat dels valencians. De portes endins, el govern Fabra ha fet de la reforma del sistema de finançament una prioritat. De portes enfora, però, el descrèdit

públic del País Valencià i l'escàs pes polític del govern Fabra a Madrid han provocat que el missatge d'emergència que es llança des de València no arribe als despatxos de Cristóbal Montoro. En el debat del finançament, el govern Fabra, com abans el de Francisco Camps, no ha fet prevaldre la seua posició. I si s'ha aconseguit que el ministeri es plantege la flexibilització del deute –un dels objectius del govern valencià– no ha estat tant per la insistència del País Valencià, sinó perquè així ho ha exigint Catalunya. "El País Valencià –opina Soler– té un greu problema d'invisibilitat política i social. Ens hem dedicat a ofrenar noves glòries a Espanya tots els dies de l'any en lloc de fer valdre els nostres interessos col·lectius com cal, com fan els altres". Els aeroports sense avions, la imputació d'un president de la Generalitat, les penoses perspectives econòmiques, etcètera, no fan més que afeblir la posició dels valencians. En les actuals condicions polítiques i socials, sembla poc probable que el govern valencià es plante, com en el seu dia va fer el govern andalús, i reclame el deute històric. La condició de "molls" que ja en el segle XVII ens va atribuir el comte duc d'Olivares sembla prevaldre també en aquest assumpte.

Condonar el deute. Al marge de la posició del Partit Popular valencià, els tres partits en l'oposició són partidaris d'incorporar la qüestió a l'agenda política. Lluís Torró, diputat per Esquerra Unida, lamenta la feblesa d'Alberto

El deute dels escanyats

El deute s'ha convertit en un dels principals problemes econòmics de la Generalitat. En aquest gràfic es pot veure quina ha estat l'evolució real del deute i quina hauria estat si el País Valencià haguera obtingut la mateixa quantitat de recursos que la mitjana de les comunitats autònomes.

Font: Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques

El conseller Juan Carlos Moragues saluda Cristóbal Montoro en el darrer consell de política fiscal i financera.

El mirall andalús

Manuel Chaves va convertir la devolució del deute històric en el seu cavall de batalla durant l'última legislatura en què encapçalà el govern andalús. Chaves estava legalment legitimat per a reclamar aquesta compensació, ja que l'Estatut d'autonomia (tant el de 1981, com la reforma aprovada el 2007) incorporava la qüestió del deute històric. El deute es calculava en 1.204 milions d'euros i es va anar abonant entre els anys 1996 i 2010 (quan ingressà més de 700 milions). Segons els andalusos, els pagaments havien de compensar les deficiències financeres que es van donar en el moment en què Andalusia va assumir les competències en sanitat, educació i habitatge. Aquesta circumstància homologa Andalusia i el País Valencià, ja que en el nostre cas tots els experts coincideixen a apuntar que el càlcul que es va fer per als valencians a principi de la dècada dels vuitanta fou insuficient. En l'actualitat, el Partit Popular té bloquejada la reforma de l'Estatut valencià a les Corts espanyoles i no té la més mínima intenció d'incorporar-hi una disposició que garanteixi el retorn del deute històric.

Fabra davant Madrid. "S'ha sumat a la màxima d'Alfonso Guerra, de 'qui es mou no ix en la foto'". Torró creu que un primer pas per a sol·licitar el deute històric comportaria "afinar en la seua quantificació" i després "explorar la manera de compensar-lo".

Per la seua banda, el PSPV-PSOE ha incorporat en l'últim any la qüestió del deute històric a les seues reivindicacions. En una entrevista recent en aquest setmanari (EL TEMPS, 1503) el secretari general dels socialistes, Ximo Puig, apuntava que "hem de batallar pels 10.000 o 11.000 milions de deute històric". De

fet, els socialistes han anat una mica més enllà i han posat negre sobre blanc una proposta de condonació del deute. Ho han fet a través d'una proposició no de llei presentada a les Corts el passat mes de gener. La proposta dels socialistes implica que "hi haja una compensació als valencians però sense necessitat de diners addicionals", segons explica el vice-secretari d'Economia Julián López, qui recorda que, entre la línia ICO, el pla de pagament a proveïdors i el FLA, el govern espanyol ha injectat al voltant d'11.000 milions d'euros, una xifra semblant al deute històric des de 2002.

El text presentat a les Corts pels socialistes proposa que una part de les quantitats que s'han injectat a través del Fons de Liquiditat Autonòmic salden el deute històric que el País Valencià ha anat acumulant en els últims anys. La Generalitat Valenciana s'estalviaria, així, retornar aquests crèdits i pagar els interessos que se'n deriven. Per a López aquesta seria una "alternativa justa" perquè ara com ara el País Valencià "ha de pagar interessos per a accedir a recursos que altres autonomies reben —sense haver-los de retornar i sense pagar despeses financeres—, bé mitjançant inversions estatals, bé mitjançant el model de finançament". La compensació del deute és, segons López, l'única manera d'assegurar la viabilitat de la Generalitat. "En 2015, a qui estiga en la Generalitat, li resultarà impossible governar amb els actuals indicadors econòmics i una administració ofegada pels deutes", apunta.

Enric Morera, síndic de Compromís, celebra que el PSPV-PSOE s'haja sumat a la reivindicació del deute històric però no s'està de recordar que "molts polítics del PSOE estan totalment desacreditats per a parlar de finançament autonòmic i de deute històric, perquè quan han tingut l'oportunitat i el poder no han fer res". Siga com siga, Morera considera que "ha arribat el moment de deixar-se de paraules i passar als fets" perquè "no pot ser que cada valencià reba de l'estat 211 euros menys que la mitjana espanyola. I que com a resultat d'això anualment rebem un finançament de 1.000 milions d'euros inferior a la mitjana de la resta de les comunitats autònomes".

En aquesta línia, Compromís va presentar el passat divendres (després de tancar aquesta edició) la seua proposta de "Concert econòmic responsable", una iniciativa que "ens fa més suficients des del punt de vista econòmic; ens fa més autònoms; i ens permet mantenir la solidaritat amb altres territoris". El "Concert econòmic responsable" està inspirat en els models basc i navarrès i, com aquest, contempla l'existència d'una agència tributària pròpia. "És essencial que tinguem garantida la suficiència financera perquè és clau per a poder mantenir l'estat del benestar".

Violeta Tena